

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Praktikens betydelse för sjökaptensstudenters karriärmål

*En kvalitativ studie om hur fartygsförlagd utbildning
upplevs påverka sjökaptensstudenters karriärmål*

Författare: Albin Johansson

Författare: Alfred Nilsson

Handledare: Per Nilsson

Examinator: Fredrik Hjorth

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Termin: VT26

Ämne: Självständigt arbete

Nivå: Grundnivå 15 hp

Kurskod: 1SJ51E

Utbildningsprogram:	Sjökaptnsprogrammet
Arbetets omfattning:	Självständigt arbete om 15 HP
Titel:	Praktikens betydelse för sjökaptensstudenters karriärmål <i>En kvalitativ studie om hur fartygsförlagd utbildning upplevs påverka sjökaptensstudenters karriärmål</i>
Författare:	Albin Johansson
Författare:	Alfred Nilsson
Handledare:	Per Nilsson

Abstrakt

Den fartygsförlagda utbildningen (FFU) har en central roll i sjökaptensutbildningen och spelar en avgörande betydelse för studenternas kompetensutveckling. Trots detta saknas forskning som undersöker hur studenterna upplever att praktiken påverkar deras karriärer. Syftet var att undersöka om studenter på Sjöfartshögskolan i Kalmar upplever att deras praktikfartyg påverkar framtida karriärmål sett ur deras uppfattade handlingshorisont. Studien grundar sig i en kvalitativ undersökning med hjälp av fokusgrupper, för att möjliggöra nyanserade och fördjupade beskrivningar. Resultatet visar att det finns tendenser som påpekar att praktiken har en betydelse för studenters framtida karriärmål. Majoriteten av deltagarna beskriver sina praktiker som vändpunkter i deras karriärmål. Studien visar även på att det finns ett antal studenter, vars karriärmål inte upplevs ha påverkats av praktiken, speciellt tydligt var det hos studenter som redan före praktiken hade tydliga karriärmål, samt hos studenter som helt saknade karriärmål. Forsatt visar studien att studenter upplever bristande information inför sina praktikval, vilket skapar osäkerhet och upplevda begränsningar i karriärmöjligheter och på så vis begränsas deras handlingshorisont.

Nyckelord

Fartygsförlagd utbildning, Sjökaptnsprogrammet, Nautiker, Praktik, Yrkesval, Sjöfart

Education programme:	Nautical Science Programme
Scope of work:	Diploma thesis 15 ECTS
Title:	The importance of internships for master mariner students' career goals <i>A qualitative study on how shipboard training is perceived to influence master mariner students' career goals</i>
Author:	Albin Johansson
Author:	Alfred Nilsson
Supervisor:	Per Nilsson

Abstract

The cadetship plays a central role in seafarer students training, and a crucial role in the development of students' skills. Despite this, there is a lack of research that examines how students perceive that the cadetship affects their careers. The aim was to investigate whether students at the Kalmar Maritime Academy experience that their cadetship vessels affect future career goals from their perceived horizon of action. The study is based on a qualitative study using focus groups, to enable nuanced and in-depth descriptions. The results show that there are tendencies that show that the cadetship has an impact on students' future career goals. The majority of participants describe their cadetship as turning points in their career choices. The study also shows that there are a number of students whose career goals are perceived to not have been affected by the cadetship, especially among students who already had clear career goals before the cadetship, as well as among students who lacked career goals altogether. The survey also shows that students experience a lack of information regarding their cadetship choices, which creates uncertainty and perceived limitations in career opportunities, thus limiting their horizon of action.

Keywords

Cadet, Cadetship, Master Mariner Programme, Navigator, Career choice, Maritime industry

Förord

Detta självständiga arbete har av stor del varit av teoretisk karaktär. I efterhand kan det konstateras att mängden teori överstiger den faktiska mängden tillämpning, vilket gör arbetet till ett intressant bidrag till forskningsfältet, men ett mindre intressant bidrag till verkligheten.

“Sometimes the road less traveled is less traveled for a reason”— Jerry Seinfeld

Vi vill rikta ett stort tack till samtliga lärare som under årens lopp försett oss med nödvändig kunskap och gjort undervisningen både lärorik och engagerande. Ett särskilt tack riktas till vår handledare Per Nilsson för värdefull vägledning och stöd under arbetets gång. Vi vill även tacka alla övriga som på olika sätt bidragit till att detta arbete kunnat genomföras. Vi lämnar nu studietiden i Kalmar bakom oss, och vill avsluta med ett lämpligt citat:

“Did everyone see that? Because I will not be doing it again.” — Jack Sparrow

Kalmar, februari 2026

Albin Johansson och Alfred Nilsson

Definitioner och förkortningar

FFU - Fartygsförlagd Utbildning, en typ av praktik som utförs ombord för att få sjötid.

GT - Gross tonnage, fartygets totala inneslutna volym.

Handlingshorisont - Det handlingsutrymme som en individ upplever möjligt och realistiskt.

Intendentur - Personal på fartyg som ansvarar för bland annat hotellservice, städning och matlagning.

Jungman - Ingångsbefattning på däck, vilket inte kräver någon behörighet.

Kadett - Praktikelev som studerar till befäl.

Kryssningsfartyg - Fartyg som enbart transporterar passagerare i rekreationella syften.

K3 & K4 - Sjökaptenklasserna årskurs 3 och 4.

RoPax - (Roll on-Passenger). Fartyg som transporterar rullande laster, bland annat bilar, lastbilar och trailers, samt passagerare.

RoRo - (Roll on-Roll off). Fartyg som transporterar rullande laster bland annat bilar, lastbilar och trailers.

Sjödagar & Sjötid - Ett system att mäta antal dagar som kadett till sjöss

Styrman - Befattningen som innebär att framföra ett fartyg samt ansvara över lastning/lossning.

SUI - Sjöfartens Utbildnings Institut.

Tankfartyg - Fartyg som transporterar flytande laster, såsom oljeprodukter och kemikalier.

Yacht - Privata fritidsfartyg som används för rekreationellt syfte.

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	6
Syfte och frågeställningar.....	8
Teori och tidigare forskning.....	9
Metod.....	15
Litteraturundersökning.....	15
Urval.....	16
Genomförande.....	17
Dokumentation.....	18
Analys.....	19
Validitet.....	20
Etik.....	20
Användning av artificiell intelligens.....	20
Resultat.....	21
Karriärmål innan FFU.....	21
Karriärmål efter FFU.....	22
FFUs betydelse för karriärmål.....	24
Urvalsprocessens påverkan på karriärmål.....	25
Diskussion.....	29
Resultatdiskussion.....	29
Slutsats.....	33
Metoddiskussion.....	33
Förslag på framtida forskning.....	36
Referenser.....	.....
Bilagor.....	.....
Bilaga 1.....	.....
Bilaga 2.....	.....
Bilaga 3.....	.....

Bakgrund

Sjötransport står idag för över 80% av världens varutransporter (United Nations, 2025). Den svenska sjöfarten består av flera olika fartygstyper men består till stor del av RoRo-, RoPax- och tankfartyg. De olika fartygstyperna skiljer sig åt gällande last, drift, regelverk och arbetsuppgifter ombord (Satsa på Sjöfart, u.å). Ombord på fartygen delas fartygsbesättningen in i tre olika avdelningar, däck, maskin och intendentur. Inom däcksavdelningen finns roller som jungman, matros, vakthavande styrman, överstyrman och befälhavare. Det är vakthavande styrmans uppgift att framföra fartyget säkert på befälhavarens vägnar (Satsa på Sjöfart, u.å).

För att få tjänstgöra som vakthavande styrman på ett fartyg över 500 GT krävs en behörighet, internationellt benämnt *Officer Of the Watch* (OOW). Ett av kraven för att ansöka om OOW är att den sökande behöver minst 36 månaders sjötid (International Maritime Organization, 2010). För att få ihop sjötiden tjänstgör de flesta sjömän som kadetter (Bacasdoon et al., 2024), vilket är en sorts praktiktjänst, där sjötiden kan förkortas till 12 månader. I Sverige behöver man läsa till sjökapten för att sedan kunna söka ut *Fartygsbefäl V*, vilket är den svenska motsatsen till OOW (Transportstyrelsen, u.å.a).

Det svenska sjökaptensprogrammet går att läsa på två högskolor, Chalmers Sjöfartshögskola i Göteborg (Chalmers, u.å.) och på Sjöfartshögskolan i Kalmar (Linnéuniversitet, u.å.). Programmet är tre år med ett års fartygsförlagd utbildning (FFU) som fristående kurs, utplacerad under programmets gång. Tillsammans med FFU sträcker sig studietiden över en fyraårsperiod. Under FFU får studenterna applicera sina teoretiska kunskaper från skolan i praktiken. FFU är inte ett krav för examen eftersom det är en fristående kurs, men behövs för att studenterna ska ha möjlighet att ansöka om sin *Fartygsbefäl V* och kunna arbeta som styrman (Transportstyrelsen, u.å.a). Praktikperioderna är fördelade under programmets gång, med tanken att studenten ska förbättra och utveckla olika egenskaper under de olika perioderna. Första perioden ska vara mer fokuserad på däckarbeten, medan senare perioder ska fokusera alltmer på

styrmanuppgifter. På Chalmers Sjöfartshögskola är praktikperioderna indelade i fem kortare perioder (Chalmers, u.å.). På Sjöfartshögskolan i Kalmar är praktikperioderna istället indelade i tre delar, varav två långa med en varaktighet på ungefär fem månader vardera, och en kortare på ungefär två månader (Linnéuniversitet, u.å.).

Skillnaden på fartygstyper medför att olika kompetenser utvecklas beroende på var en sjöman arbetar. För att få tjänstgöra som befäl på ett olje- och kemikalietankfartyg krävs, förutom *fartygsbefäl V*, även specialbehörigheterna olje- och kemikalielasthantering. För att ansöka om behörigheterna krävs en sjötid om minst 90 dagar på oljetankfartyg, respektive 90 dagar på kemtankfartyg, vilket medför en total sjötid om minst 180 dagar på tankfartyg (Transportstyrelsen, u.å.b).

På högskolorna anordnas praktiken av Sjöfartens Utbildnings Institut (SUI) (Sjöfartens utbildningsinstitut, u.å.). SUI är en organisation, som förutom högskolorna, även förser Sveriges sjöfartsgymnasium med praktikplatser. SUI erbjuder ett flertal olika fartygstyper för eleverna att praktisera på. Vanligt förekommande är RoRo, RoPax och tankfartyg (Alderfalk et al., 2024). SUI använder sig av ett elevplaneringsverktyg, där elevprofiler matchas mot fartygsprofiler för att effektivt fördela de tillgängliga praktikplatserna mot eleverna. I elevplaneringsverktyget tas enligt SUI elevernas tidigare praktikplatser och erfarenheter i beaktande (Sjöfartens utbildningsinstitut, u.å.). Eleverna blir av högskolorna rangordnade i en lista efter avklarade kurser och betyg, som sedan skickas till SUI. Utifrån listorna som högskolorna tar fram, kontaktar SUI sedan studenterna och erbjuder praktikplatser (Sjöfartens utbildningsinstitut, u.å.)

I tidningen *Sjömannen* (2021) intervjuades SUIs personal gällande antalet praktikplatser som finns tillgängliga. De menar att det finns precis tillräckligt med fartyg för att möta behovet, men att det kan vara väldigt svårt att få ihop det administrativa och att de gärna hade sett fler praktikplatser. Samtidigt som det är svårt att möta behovet av praktikplatser

finns ett stort behov av nya sjömän. Under tidsperioden 2023-2025 beräknas det behövas 2200 nya sjömän, varav 110 är nautiska befäl (Transportföretagen, 2025).

Det har tidigare undersökts hur studenter upplever sitt val av praktikplats och vilka faktorer som är viktiga för dem vid valet (Bilevicius, 2021). Studien visade att elever upplever att de saknar information från SUI gällande vad de olika fartygstyperna kan leda till för olika karriärer. Många studenter önskade att få sina 180 tankdagar, för att kunna arbeta på tankfartyg, men det gick inte alltid att uppfylla på grund av den begränsade mängden tankfartyg tillgängliga. Alderfalk et al. (2024), undersökte hur kvaliteten bland olika fartygstyper varierade sett ur ett praktikperspektiv. Resultatet visade att det finns en väsentlig skillnad gällande kvaliteten på de olika fartygen. Om en student gör större delen av sin FFU på en specifik typ av fartyg, kan personen få kunskapsgap inom särskilda områden, trots att studenten läst samma teori som sina klasskamrater.

Sammanfattningsvis har FFU en stor betydelse för både kompetensutveckling och framtida anställningsmöjligheter (Svedberg, 2015; Alderfalk et al., 2024). Trots detta saknas forskning som undersöker hur studenterna upplever att FFU påverkar deras karriärer. Mot denna bakgrund framstår det som relevant att undersöka hur befälselever upplever sina valmöjligheter av fartygstyper, och om det sedan påverkar deras karriär.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka om studenter på Sjöfartshögskolan i Kalmar upplever att deras praktikfartyg påverkar framtida karriärmål sett ur deras uppfattade handlingshorisont.

Syftet kan brytas ner i följande frågeställningar:

Hur beskriver studenter själva den fartygsförlagda utbildningens betydelse för deras framtida karriärmål?

Hur upplever studenter att urvalsprocessen formar deras handlingshorisont i careership-teorins mening?

Teori och tidigare forskning

Hodkinson och Sparkes (1997) lyfter fram *Careership theory*, vilket är en sociologisk teori för att förstå hur karriärbeslut fattas. Teorin beskriver att karriärbeslut inte är strikt rationella, utan påverkas av många faktorer såsom begränsad mängd information, erfarenhet och möjligheter. Vad som påverkar en individs karriär är snarare vad individen ser som en möjlighet jämfört med vad som faktiskt är optimalt för individen.

Careership-teorin analyseras utifrån individens perspektiv med sociala och kulturella sammanhang. Det kan skilja sig mellan olika individer utifrån individens värderingar, familj, utbildning och social bakgrund. Ett väsentligt begrepp som Hodkinson och Sparkes (1997) nämner är vändpunkter i karriärutvecklingen, vilket kan vara händelser som ändrar sättet individen ser på saker. Individens vändpunkter kan vara planerade och oplanerade vilket gör att karriärval kan ändras med tiden då individen formas vilket i sin tur bidrar till vändpunkter.

Ett centralt begrepp inom careership-teorin är handlingshorisont, det vill säga det handlingsutrymme som en individ upplever möjligt och realistiskt. Om ett alternativ inte upplevs möjligt blir det i praktiken inget val. Detta påverkar i stor grad en persons karriär enligt Hodkinson och Sparkes (1997). Teorin tar även upp hur tidigare arbetserfarenheter eller praktiker kan fungera som vändpunkter i en karriär. Karriärer är inte raka linjer, utan formas av vändpunkter och rutiner. En särskild praktikplats kan ses som en vändpunkt, som leder en student in till en specifik typ av fartyg. Det kan också ses som en rutin, då praktiken förstärker studentens säkerhet om en specifik fartygstyp, eller fastställer ett särskilt spår (Hodkinson & Sparkes, 1997).

I denna studie har Careership-teorin använts som analytiskt ramverk, med särskilt fokus på begreppen handlingshorisont och vändpunkt. Dessa valdes då de ansågs vara de mest relevanta för studien. Andra delar av teorin såsom kapital, rutiner, slump och

maktrelationer (Hodkinson & Sparkes, 1997), har valts bort för att behålla analytisk skärpa.

Careership-teorin har använts i tidigare studier som metod för att analysera individers karriärvägar. Porenus och Svensson (2006) undersökte orsaker till vad en brytpunkt i karriären kan vara. Majoriteten av gångerna kan det vara tillfälligheter och slumpen som spelar en avgörande roll för var individen befinner sig i sin karriärutveckling. Ett tydligt mönster som hittades var att respondenter som arbetat inom sitt yrke efter brytpunkten bekräftar och förstärker sitt karriärsbeslut. De kan även se ett samband mellan individens handlingshorisont och dess betydelse för hantering av brytpunkterna.

Bonsér och Flodell (2024) analyserade hur studie- och yrkesvägledare tillämpar karriärteorier i yrkeslivet. I studien används careership-teorin som ett analytiskt verktyg för att förstå hur studie- och yrkesvägledares tidigare erfarenheter, värderingar och handlingsutrymme kan påverka deras sätt att använda karriärteorier i praktiken.

Flera studier har tidigare undersökt hur praktik i tidig ålder kan fungera som ett sätt att både begränsa och vidga individens handlingshorisont inför framtida karriärval. I en studie utförd av Dichter och Nikzad (2015) undersöktes hur elever i högstadiet upplevde praktik under studietiden och inför sitt framtida karriärval, som i detta fall var gymnasiet. Eleverna lyfte att praktiken användes som ett verktyg för att avvisa eller bekräfta framtida karriär och såg praktiken som en möjlighet till framtida jobb inom samma företag. Eleverna såg praktiken som en chans att testa ett yrke de är intresserade av och skapa en uppfattning om just det yrket. Hur elevernas perspektiv formas kan bero på hur praktikplatsen behandlar eleverna. På en praktikplats där elever får ta ansvar och göra arbetssysslor bildas en djupare förståelse för yrket. Praktikplatser som styrs av striktare regler ger inte eleverna lika stor frihet att delta i arbetet och begränsar elevens perspektiv samt egentligen erfarenhet av yrket. Dichter och Nikzad (2015) betonar att studenterna i

denna undersökningen genomförde ett yrkesförberedande program, vilket kan vara anledningen till resultatet.

Bergholm och Olsson (2016) undersökte hur yngre målgrupper påverkades av framtida karriärval genom praktik från skolan. När de genomförde sina intervjuer blev det tydligt att släkt och bekanta påverkade personerna undermedvetet, vilket bidrog till en snävare upplevd handlingshorisont. När personerna sökte praktik via skolan och blev utplacerade på okänd praktik, utmanades de för att testa nya möjligheter och vidga sin handlingshorisont. Bergholm och Olsson (2016) lyfte att de som testade på en okänd praktikplats kunde gynna personen och öppna upp framtida karriärmöjligheter som personen i fråga inte varit bekant med tidigare. Resultatet kan ses som ett exempel på hur handlingshorisonten formades utifrån arbetserfarenhet, där praktik kunde ses som en eventuell vändpunkt.

Hsu och Wang (2025) undersökte om praktik för gymnasieelever i USA påverkar karriärval. Med utgångspunkt i teorin *Social Cognitive Theory* intervjuades 88 elever som deltagit i ett sju månader långt praktikprogram. Resultatet visar att över 90% av eleverna ändrade sina karriärval efter praktiken. Ändringarna var blandade, en del förstärkte sina val om en specifik karriär, medan andra begränsade eller bytte helt karriärval. Studien visar på hur praktiker kan påverka gymnasieelevers karriärval.

Lent et al. (2002) förklarar teorin *Social Cognitive Career Theory* som hur självförmåga, förväntade konsekvenser och mål i samspel med miljömässiga stöd och hinder formar människors karriärval och prestationer. En viktig ide som tas upp är modellinlärning, vilket handlar om att människor lär sig genom att observera andra, och inte bara genom egna erfarenheter. Modellinlärning betonar vikten av förebilder för formning av individers karriärval. Förebilders påverkan på karriärval är något som även Ronnie et al. (2024) stödjer. De hävdar att familjemedlemmar, vänner, släkt och personer som arbetar med sitt intresse kan fungera som förebilder och påverka individer i karriärbeslut. Även lärare

lyftes fram som influerade genom sin vägledning och mentorskap med sitt eget intresse som stärker studenternas intresse.

Det har även undersökts kopplingar mellan praktik och yrkeskarriär bland sektorer inom en och samma bransch. Cunningham et al. (2005) som undersökte en liknande en koppling mellan praktik och yrkeskarriär inom sport management, kom fram till att praktik kunde påverka studenternas vilja till specifika sektorer. Studien undersökte skillnader mellan två grupper, en grupp bestod av interna praktikanter och den andra bestod av icke interna praktikanter. De interna praktikanterna hade genomfört en fyraårig utbildning samt givits tid att förbereda sig för sin praktik inom valda yrkesgrupper för praktiken, medan de icke interna praktikanterna var nya till utbildningen. Cunningham et al. (2005) påpekade att särskilda praktikplatser kunde ge negativa erfarenheter. Dessa praktikplatser saknade pedagogik, praktikanterna upplevde att de blev utnyttjade som "billig arbetskraft" för att genomföra enklare uppgifter. En del praktikanter upplevde att praktiken inte var som de föreställde sig och ansåg att yrket inte passade dem. Ur ett annat perspektiv upplevde studenterna att praktiken var bra eftersom de kunde specialisera sig på det de föredrog att arbeta med. Även om praktikanterna fick en mer negativ syn på yrket formades och skapades nya perspektiv på andra karriärer eller en mer specialiserad inriktning inom samma bransch.

I examensarbetet *Praons betydelse för lärarstudenters studie- och yrkesval* undersökte Gylling och Söderstam (2011) om praktiken i grundskolan påverkade elevernas studie- och yrkesval. I studien intervjuades fyra studenter som läser lärarutbildningen i södra Sverige. Resultatet visade att praktiken i grundskolan inte legat till grund för deras karriärval som lärare. Vidare framkom det dock att de senare praktikerna som studenterna utförde, hade haft betydelse för studenternas karriärval.

Robinson et al. (2016) undersökte hur praktik kan ha en inverkan på studenters karriärval inom turistbranschen, genom en kvalitativ undersökning av studenter på olika australiensiska universitet. Deltagarna studerade olika program med inriktning turism och besöksnäring, med olika inriktningar, bland annat event, kommersiella sporter, turism och resor. Resultatet visade tecken på att en praktik kan ha en påverkan på studenters karriärmål och att studenter efter praktiken breddade sina karriärmål, oftast från specifika mål till att bli mer öppna för flera delar av branschen.

Vecchio (2024) undersökte hur praktiskt lärande till sjöss formade studenters karriärval i USA. Studien undersökte nyexaminerade studenter som avslutat sina studier mot en styrman- eller maskinbefälposition. Undersökningen resulterade i att många valde att avsluta sina karriärer till sjöss tidigare än de planerade initialt. När studenterna började sina studier till sjöss var anledningen till stor del den stora löneskillnaden till sjöss jämfört med landjobb. En annan faktor var även möjligheten till långa semestrar och mycket tid till fritid. Studenterna framförde i undersökningen att under deras praktiktider, så ändrades flera av deras karriärmål. Många framförde att de hade sett den sociala balansen hemma som en bidragande faktor men insåg det efter att de genomfört praktiken. Förändringen ledde till att fler ändrade sina karriärmål mot yrken utanför sjöfarten.

All forskning tyder dock inte på att praktiken har en avgörande roll som vändpunkt i individers karriärval. Forskning om praktikens påverkan på karriärval inom sjukvården belyser vikten av tidigare intresse till en speciell subspecialitet. Bouhassira et al. (2025) undersökte vilka faktorer som påverkar specialitetsval hos läkare som genomgår specialutbildning i internmedicin i USA. Syftet med studien var att undersöka om klinisk exponering under utbildningen påverkade läkarnas specialitetsval. Materialet omfattade 338 läkare som examinerades från internmedicinprogrammet mellan 2017 och 2023. Deras praktiker fördelades slumpmässigt, vilket möjliggjorde studien att undersöka praktikplatsens påverkan. Med karriärval menades i denna studie, inom vilken sektor läkaren arbetade ett år efter specialistutbildningen. Studien visade att den stora faktorn vart läkarna sedan arbetade till stor del berodde på deras tidigare intressen till en specifik

subspecialitet. Praktiken hade en begränsad betydelse för karriärvalet. Författarna betonar dock behovet av vidare forskning för att bättre förstå i vilken utsträckning praktik kan påverka läkarnas beslut.

Liknande undersökningar mellan praktik och karriärintentioner finns inom läkaryrket (Zhao, 2023). Forskarna genomförde en kvalitativ litteratursökning av sammanställd forskning, gällande hur praktik formar läkare i deras yrkeskategorier. Resultatet visade att praktiska och verklighetsnära erfarenheter kan vara avgörande för vilket karriärval läkarna väljer. Bidragande faktorer till att speciella praktiker påverkar läkare ses som normer, kultur, relationer och oro gällande arbetsmarknaden påverkade deras beslut.

Metod

Studien grundar sig i en kvalitativ undersökning. En kvalitativ undersökningsmetod bidrar till en stor anpassningsförmåga sett till vad som ska undersökas (Bibik et al., 2003).

Metoden möjliggör även för mer nyanserade och fördjupade beskrivningar av människors personliga åsikter (Denscombe, 2018). Den tar hänsyn till studieobjektens egna perspektiv samt relevanta faktorer, men bidrar samtidigt att nya infallsvinklar kan identifieras. Dess flexibilitet bidrar även till en mer komplex helhetsbild (Bibik et al., 2003).

Bland kvalitativa metoder valdes fokusgrupper för denna studie. Fokusgrupper fungerar bra när frågeställningen handlar om hur personer ställer sig inför olika situationer, samt vilka motiv de anger för sina handlingar (Wibeck, 2010). Trots de gruppdynamiska aspekter som kan förekomma, så kan åsikterna eller svaren variera under diskussionens gång i en fokusgrupp, vilket medför att fokusgrupper blir lämpliga i detta fall (Wibeck, 2010).

Litteraturundersökning

Insamlingen av tidigare studier inom området gjordes genom en systematisk litteratursökning. Studien gjordes i databaserna Diva Portal, Google Scholar och Chalmers ODR. Sökorden som användes var "Fartygsförlagd utbildning", "Praktik och yrkesval", "Internship", "Career influence". Sökningen begränsades till studentuppsatser som var skrivna mellan år 2000 och 2025. Anledningen till intervallet var på grund av relevansen av innehållet, då den fartygsförlagda utbildningen med tiden har förändrats. Utifrån sökresultatet valdes de uppsatser som hade kopplingar till den fartygsförlagda utbildningen sett till relevans och dess påverkan på framtida yrkesroll. En sökning gjordes även, med samma sökord, på forskningspublikationer utan något resultat.

En del av materialet är studentuppsatser, vilket medförde begränsningar.

Studentuppsatserna har genomförts i mindre skala och behöver därmed inte heller korrekt representera den stora mängden. Litteratursökningen användes som grund för att identifiera relevanta begrepp, tidiga resultat och forskningsluckor. Det låg sedan till grund för utformningen av studiens syfte, forskningsfrågor och intervjuguide.

Urval

För fokusgrupperna valdes sjökaptensklasserna årskurs 3 och 4 på Sjöfartshögskolan i Kalmar, i fortsättningen benämns klasserna K3 och K4. Studien avgränsades till sjökaptensprogrammet, då variationer i fartygstyper bedömdes ha mindre betydelse inom ingenjörsutbildningen. Avgränsningen av ingenjörsutbildningen gjordes av anledningen att de har enklare att söka jobb på land och på fartyg med den erfarenheten kontra en sjökaptensutbildning, vars arbetsmöjligheter främst involverar fartygsplacerade arbetstillfällen. Beslutet att deltagarna från Chalmers Sjöfartshögskola inte skulle medverka gjordes utifrån ett bekvämlighetsurval på grund av deras geografiska distans (Denscombe, 2018). Deltagarna i K3 och K4 delades in i varsin fokusgrupp. Den ena gruppen bestod endast av tredjeårselever medan den andra endast av fjärdeårselever. Det kan vara en fördel då skillnader undersöktes, att dela in fokusgrupperna i flera homogena grupper för att förstå skillnaden mellan grupperna (Wibeck, 2010).

Anledningen till att studien undersökte båda årgångarna var att den långa FFU i programmet utspelar sig mellan tredje och fjärde året. Därav kunde bidrag ges från studenter som avslutat halva sin praktiktid jämfört med studenter som hade gjort all sin FFU. För att undvika subgruppering rekommenderar Wibeck (2010) att grupperna ska vara ungefär fem deltagare, medan Patel och Davidson (2019) menar att en bra fokusgrupp innehåller mellan sex till tolv personer. Med tanke på risken för subgruppering, beslutades att grupperna skulle innehålla fem till sju personer.

Interpersonella faktorer kan möjligen påverkat gruppdeltagarnas beteende enligt Wibeck (2010). Deltagarnas personlighetsdrag kan också påverkat resultaten, om en deltagare talade mer än någon annan till exempel, kan dess åsikter komma mer i centrum än den tysta deltagarens (Wibeck, 2010). Gruppmedlemmar har också en önskan att förbli en grupp, vilket kan vara ett problem då man vill uppnå diskussioner mellan olika människor. Det fanns en risk att gruppen höll med en enskild deltagarnas åsikt i rädsla att stå ut och på så vis inte vara en del av gruppen. För att på bästa sätt undvika sådana biverkningar, och uppnå en välfungerande grupp, ska det enligt Wibeck (2010) vara en bra demografisk blandning. En aspekt med att ha deltagare från samma klass i samma fokusgrupp är att de kan ha personliga relationer till varandra, vilket skulle kunna påverka gruppprocessen (Patel & Davidson, 2019).

Genomförande

Urvalet av deltagare gjordes genom kontakt med klasserna K3 och K4 i form av presentationer inför klasserna. Studenterna fick sedan möjlighet att frivilligt uppge intresse för att delta i fokusgrupperna. Utifrån de frivilliga intressenterna valdes sju deltagare ut till varje fokusgrupp, med fokuset att framställa två grupper med bra demografisk blandning. Anledningen till att sju deltagare valdes istället för sex, var för att minska risken för bortfall (Wibeck, 2010). De valda deltagarna fick sedan ett informationsbrev för de planerade mötena (Bilaga 2), där de uppmanades att bekräfta deltagande via e-post, för att säkerställa att rätt antal personer kom dit.

För gruppintervjuerna valdes ett avskilt klassrum, för att undvika eventuella störningsmoment från förbipasserande. Borden sattes ihop för att bilda en större cirkel, vilket möjliggjorde att deltagarna kunde diskutera med varandra. På plats serverades kaffe och frukostmackor som en fin gest för att skapa trygghet bland deltagarna. Dessa åtgärder gjordes för att undvika för stor påverkan från miljöfaktorer (Wibeck, 2010). Innan intervjuerna startade informerades deltagarna att de närsomhelst kunde avbryta och lämna intervjun utan att behöva dela med sig om sin anledning. Deltagarna blev informerade

angående de etiska aspekterna för att bekräfta att deltagarna tagit del av informationen. Deltagarna uppmuntrades även att dela med sig av eventuella avvikande åsikter, som inte resten av gruppen höll med om.

Intervjufrågorna delades upp enligt Wibecks (2010) mall om frågor för fokusgrupper. Hela intervjuguiden för denna studie finns i Bilaga 1. Frågorna utformades för att besvara studiens frågeställningar och delades in i fem undergrupper: öppningsfrågor, introduktionsfrågor, övergångsfrågor, nyckelfrågor och avslutande fråga. Öppningsfrågorna och introduktionsfrågorna fungerade som medel för att sammansätta gruppen genom att få deltagarna att hitta gemensamheter. Övergångsfrågorna fungerade som en bro mellan introduktionen och nyckelfrågorna som användes för analys. Nyckelfrågorna och den avslutande frågan belyste syftet med studien och strävade efter öppna diskussioner inom ämnet.

Upplägget var semistrukturerat, då deltagarna gavs möjlighet att fritt uttrycka sig utan att bli avbrutna, även om samtalet styrdes av moderator med nyckelfrågor (Wibeck, 2010). Moderatoren hade som uppgift att styra in på ämnet ifall diskussionen avvek för mycket. Frågorna ställdes enligt Bilaga 1. Förutom moderatoren fanns även en observatör, vars uppgift var att anteckna och notera händelser som inte ljudinspelaren fångade upp. Observatören satt med tillgång till en dator, och skrev ner osagda blickar, nickar och annan fysisk kommunikation som föregick (Denscombe, 2018).

Dokumentation

Ljudinspelning valdes som dokumentationsmetod för att deltagarna ofta glömmer bort att samtalet spelas in, till skillnad från videoinspelning (Wibeck, 2010). En nackdel är att det kan vara svårt att urskilja vem som säger vad vid transkriberingen (Patel & Davidson, 2019). För att undvika liknelse vid inspelning kan moderatoren eller en observatör föra anteckningar under samtalets gång, vilket sedan kan jämföras med inspelningen (Wibeck,

2010; Denscombe, 2018). För att få redundans spelades gruppintervjuerna in med hjälp av två oberoende enheter, en Iphone med hjälp av appen *Röstmemon*, och en Ipad med appen *Klang.ai*.

Analys

Genom transkriberingsprogrammet *Klang.ai* transkriberades intervjuerna, och överfördes till word-format för analys. Inspelningen avlyssnades och de fel som transkriberingsprogrammet gjort, korrigerades i word. Intervjumaterialet analyserades genom en tematisk analysmetod, där transkriberingen från fokusgrupperna analyserades för att upptäcka mönster kopplade till frågeställningarna. Anledningen till att just denna analysmetod användes var dess flexibilitet, då den kan användas för att tolka mönster och teman i den insamlade datan. Tematisk analys är en analysmetod som är mest känd som *The Braun and Clarke six-phase framework* (Ahmed et al., 2025).

Analysmetoden delar in processen i sex olika steg. Sexstegsprincipen inleds med att undersöka materialet grundligt genom att studera transkriberingar och anteckningar. Genom undersökningen av materialet kan mönster och idéer om samband hittas som kan bidra till djupare förståelse. När mönstren och samband identifieras kan materialet användas för att fånga betydelsefulla delar av data. I steget därpå grupperas materialet till generella teman som har betydelsefulla mönster sett till forskningsfrågan. De fastställda teman justeras så att deras innehåll och benämningar tydligt visar sitt huvudsakliga innehåll och koppling till forskningsfrågan med stöd av citat och fördjupade beskrivningar. Utifrån frågeställningarna togs fyra teman fram, vilka även användes som underrubriker i resultatdelen. De teman som användes för denna studie var karriärmål innan FFU, karriärmål efter FFU, FFUs betydelse för karriärmål och urvalsprocessens påverkan på karriärmål. Resultatet presenteras i enlighet med de tolkade temana. De tolkade temana sätts i relation till tidigare forskning i diskussionsdelen.

Validitet

Det fanns en risk att resultatet skulle vara partiskt, då enskilda personer i en fokusgrupp kan ha inflytande över andra deltagare (Wibeck, 2010). Om en person tog för sig mycket, kan det uppfattas som intelligent, vilket kan leda till att fler lyssnar på dennes idéer och håller med. Detta var en risk som inte hade varit lika omfattande om individuella intervjuer istället genomfördes. För att stärka studiens trovärdighet så uppmuntrades deltagarna att uttrycka avvikande åsikter och moderatorn fördelade ordet vid behov.

Etik

Vid hantering av personlig data och intervjuer är det viktigt att deltagarna får den information som behövs för att fastställa forskningens etiska krav (Patel & Davidson, 2019). Deltagarna fick, innan gruppintervjuerna påbörjades, information om studiens syfte och vad som förväntades av dem som deltagare. De hade möjlighet att avbryta intervjun när som helst, utan att behöva ge någon anledning. Deltagarna gav även samtycke till att de kunde komma att bli citerade i uppsatsen, men utan att deras identitet kunde framgå. För att stärka anonymiteten, har rederi- och fartygsnamn tagits bort i citaten som används. De inspelade filerna och transkriberingarna lagrades på en lösenordsskyddad dator, och raderades efter avslutad analys.

Användning av artificiell intelligens

Under studiens arbete har artificiell intelligens används vid transkriberingsfasen enligt beskrivna genomföranden under rubrikerna "Dokumentation" och "Analys". Programmet *Klang.ai* spelade in och transkriberade automatiskt intervjuerna, vilka sedan överfördes till Word-format för manuell korrigerings och analys.

Resultat

Karriärmål innan FFU

Innan FFU hade majoriteten av alla deltagare ett karriärmål sett till var inom sjöfartsbranschen de ville arbeta. Flera beskrev arbete på ett tankfartyg som ett karriärmål. Ett återkommande mönster är att målet motiveras av ekonomiska faktorer, där högre lön på tankfartyg angavs som en bidragande orsak. Många berättade även att information från skolan och SUI före praktikerna, ledde till karriärmål mot tankfartyg. Enligt flera deltagare skapades en bild från skolan av att tankdagarna var viktiga att införskaffa. Andra bidragande faktorer var de kortare arbetspass på tankfartyg jämfört med annan sjöfart, samt ett ointresse till RoPax och RoRo. Flera såg även anställningsmöjligheterna som större på tankfartyg jämfört med andra fartygstyper. Den reguljära trafiken och upprepningarna var då det största negativa inslaget från RoPax, där tankfartyg istället erbjöd mer variation.

"Jag var sugen på tank innan [. . .] du vet att du kommer hem i tid och sådär. Lättare med livet hemma."

Innan FFU hade många andra deltagare kryssningsfartyg som karriärmål. Flera beskriver att kryssningsfartygen lockade då fartygen uppfattades som imponerande och mer attraktiva, jämfört med lastfartyg. Ytterligare en deltagare berättar att hen haft ett kombinerat karriärmål, med yachts och kryssningsfartyg. En skillnad mellan deltagarnas olika mål är att ekonomiska aspekter inte nämns lika mycket som grund till karriärmålen inom kryssning- och RoPax fartyg som inom tankfartyg. Istället är det drömmar och inspiration som väger tyngst. En deltagare beskriver att hens tidigare arbetserfarenheter inom RoPax upplevdes påverka sin vilja att arbeta med passagerare.

"Jag ville jobba på passagerarfartyg [. . .] det var det enda jag tänkte."

Ett par deltagare hade redan före praktikens start tydliga karriärmål, med inriktning mot ett specifikt fartyg eller rederi. En deltagare beskriver att hen planerade att återgå till Australien, där hen tidigare arbetat på fiskefartyg. Medan en deltagare hade som mål att arbeta på ett svenskt forskningsfartyg.

“Jag läste marinbiologi innan och sen vanlig biologi. Jag har alltid varit naturintresserad så då fick jag reda på att det här forskningsfartyget [. . .] fanns. Först läste jag på [. . .] och då tänkte jag att denna jävla båten, den ska jag till.”

De deltagare som inte hade några specifika karriärmål före FFU, beskriver att deras mål med praktiken var att testa på många olika fartygstyper, för att hitta vad som passar dem bäst.

En skillnad som upptäcktes var att mer än hälften som deltog i fokusgrupperna uppgav sig ha förebilder inom sjöfarten, och att det var förebilderna som till stor del påverkat deras karriärmål. En deltagare beskriver sig ha sett filmer online, vilket inspirerat till att vilja arbeta på kryssningsfartyg. Medan flera var uppväxta med sjömän i familjen, vilket ledde in deltagarna på specifika fartygstyper.

Karriärmål efter FFU

Flera av deltagarna uppgav att de ändrat sina karriärmål under och efter praktikerna. En del uppgav att praktikerna fått dem att inse att de vill arbeta inom en annan fartygstyp än den de tidigare haft som mål. En deltagare som tidigare endast kunde se sig själv på passagerarfartyg, uppger att hen nu helst vill arbeta på tankfartyg. Planen är dock att återvända till passagerarfartyg i framtiden. Deltagaren beskriver sin sista FFU som anledningen till skiftet av mål. Deltagaren menar att tankbranschen erbjuder bättre karriärmöjligheter och högre kompetensutveckling. Dessutom ger tankfartyg en bredare erfarenhet och bättre förutsättningar för att bli en duktig sjöman.

“Jag bortsåg från tank för att jag inte trodde att det skulle vara något för mig. Sen sista båten, lite som du sa, man har ju högst möjligheter på tank.”

Medan andra deltagare som ville arbeta inom passagerarfartyg uppgav en förändring i intresse mot RoRo-fartyg. De uppgav att efter att ha utfört sina praktiker på RoRo och tankfartyg, ansågs RoRo vara det nya karriärmålet.

En annan deltagare beskriver att arbetet ombord på kryssningsfartyg inte längre är aktuellt. I stället föredras fartyg med mindre besättningar, längre arbetspass samt den variation som lastoperationer innebär. Även möjligheten att uppleva mer av världen var ett argument för RoRo. Bland de deltagare som inte hade några karriärmål före praktiken, uppgav en deltagare, att praktiken gjort att hen nu har som mål att arbeta på expeditonsfartyg istället för fiskefartyg.

“Men sen hittade jag nu expeditonsfartyg som jag fastnade för, och det är jag mer inriktad på nu.”

Flera andra deltagare uppgav att deras karriärmål inte ändrats efter praktikerna. En deltagare, som var inställd på tankfartyg, uppgav att hen fortfarande ville arbeta på tankfartyg. Även andra studenter, vars karriärmål var tankfartyg, förblev oförändrat. Den deltagare som tidigare velat arbeta inom forskningsfartyg, uppgav att karriärmålet var densamma efter praktikerna. Deltagaren uppgav även att hen har försökt planera in olika fartygstyper under sina praktiker, vilket skulle kunna ge erfarenheter som är nödvändiga för arbete ombord på forskningsfartyg. En annan deltagare uppgav istället att de karriärmål som hen hade innan finns kvar, men att intresse växt fram av tankfartyg och expeditonsfartyg, utöver yachts och kryssningsfartyg.

“Sen å andra sidan så tänker jag också att jag gärna vill ge tank en chans sen när jag tagit examen. Men jag lutar mycket mer åt expedition där man får uppleva

kryssning, vackert fartyg, allting är fint runt omkring [. . .] det är som ett litet samhälle i sig.”

FFUs betydelse för karriärmål

Majoriteten av deltagarna uppgav en upplevd påverkan av praktikerna på deras karriärmål. Mer än hälften beskriver att någon av deras praktiker fungerat som vändpunkter i deras karriärmål. FFU beskrivs ha vidgat deltagarnas horisonter, och fångat deras intressen, vilket lett till karriärmål mot de fartygstyper de praktiserat på. Flera beskriver att praktik på tankfartyg fungerat som en vändpunkt. De flesta har efter tankpraktiken en större vilja att arbeta på tankfartyg.

“[. . .] nu har min framtidsblick förändrats. Det blir nog tank.”

Tankfartyg beskrivs bland deltagarna som mer krävande och utmanande jämfört med andra fartygstyper. Det fanns ett konsensus i grupperna att styrmän som arbetar på tankfartyg är kompetenta och mer kunniga generellt sett till annan sjöfart. Flera såg även arbetsmöjligheterna på tankfartyg som större jämfört med andra branscher.

Ett flertal deltagare beskrev istället att praktikerna förstärkt deras existerande karriärmål. Ett mönster bland dessa deltagare var att alla hade tydliga och specifika karriärmål innan praktikens början. Praktikerna som gjorts på fartygstypen deltagarna hade som mål, visade sig lika givande som förväntat och bidrog till att deras karriärmål blev tydligare. Medan praktik på andra fartygstyper än den avsedda måltypen upplevdes som mindre intressant, vilket i sin tur förstärkte deras karriärmål.

Ytterligare några deltagare beskriver ingen påverkan på karriärmålen av praktikerna. En deltagare från K3 uppger att de genomförda praktikperioderna inte har haft någon påtaglig påverkan på framtida karriärval. Deltagaren saknade ett uttalat karriärmål före praktiken och har, efter halva praktikperioden, fortfarande ingen tydlig uppfattning om framtida

yrkesinriktning. Vidare berättar en annan deltagare att hen istället planerat ut sina praktiker för att erhålla den erfarenhet som behövs för att kunna nå sitt förutbestämda karriärmål. I det fallet ses praktikperioderna på de olika fartygstyperna mer som en väg framåt mot ett redan existerande mål.

Urvalsprocessens påverkan på karriärmål

Majoriteten av deltagarna tycker att urvalsprocessen styr vilket fartyg och vilket rederi man får genomföra sin FFU på. Samtidigt påstår majoriteten att de blir tilldelade snarare än att de aktivt själva får välja, vilket enligt deltagarna kan begränsa vilka fartygstyper de får testa. Urvalsprocessen upplevs som bristfällig men saknar även information om hur processen samt kriterierna som styr urvalet funkar och efterföljs. Tydligast såg man på de studenter som har få kontakter inom branscherna eller som saknade tillräcklig information om de tillgängliga alternativen. Detta bidrar till stress och en känsla av att man tar de som erbjuds utan tillräcklig information, speciellt under första praktikperioden.

"Jag tänkte tankdagar först och främst. Få ihop tankdagarna. Och då tänkte jag produkttanker. Men SUI skickade mig på en LNG-bunkerfartyg."

Trots att de flesta upplevde denna tilldelning som en begränsning, gav praktiken en möjlighet att få erfarenhet och kunskap om en fartygstyp de annars inte skulle komma i kontakt med. Flertalet beskriver praktikperioderna på de oönskade fartygstyperna som lärorika och intressanta. En betydande lärdom är att den oönskade praktiken gav värdefull kunskap om hur arbete fungerar ombord på andra typer av fartyg, vilket kan vara användbart vid framtida yrkesmässiga samarbeten med den typen av fartyg.

"Jag kom in på det där igen med olika perspektiv. Till exempel om man är på tank, men har varit på bogserbåt, och så ska man koppla bogserbåt, så vet man hur de jobbar. Det kommer ju att påverka framtida karriärer."

En stor utmaning är bristen på information från skolan och SUI gällande kompetenser som de olika fartygstyperna erbjuder. Ovissheten leder till en osäkerhet och bidrar till svårigheter att fatta välgrundade beslut om praktik. Bristande information i ett tidigt skede kan göra att studenterna inte känner sig tillräckligt förberedda och påverkar deras upplevelse av praktiken. Studenterna vill se mer tydlighet i urvalsprocessen om tillgängliga fartyg och rederier, vilket skulle kunna bidra till större möjlighet att påverka sina val av praktik och forma sin egen handlingshorisont. Studenterna ifrågasätter hur urvalet går till och vilka faktorer som påverkar när de blir kontaktade gällande praktiken.

“Vad tar de till med då? För att nu välja vem som ska få först. [. . .] vem ringer de först då? Vem får förtur?”

När de överblickar första praktiken och senare praktiker blir det tydligt att deltagarna får mer erfarenhet, kunskap och kontakter inom branschen. De får bättre koll på fartygstyper som finns och mer information, vilket upplevs som att handlingshorisonten breddas och fler möjligheter blir tillgängliga även om utbudet varit densamma.

“Jag känner att man har fått mer insikt i hela sjöfartsbranschen efter varje praktik. Och så har man väl hittat sin, vad man tycker om.”

Utöver urvalsprocessen lyfter många studenter att de blir utnyttjade som billig arbetskraft. De har blivit tilldelade uppgifter som inte är relevanta för deras utbildning och som inte följer skolans studieplan och bidrar till relativa kompetenser. Den typen av erfarenhet ger en negativ känsla av att praktiken inte är utformad på bästa sätt för att gynna lärandet, studenterna riskerar då att gå miste om lärande praktik.

"Han ville att man skulle göra fyra timmar underhåll på däck. [. . .] Du lär dig ju ingenting på det. Om du kommer nästa sommar, vad kan du då?"

Praktikens utformning och innehåll får även konsekvenser för deltagarnas karriärmål. Deltagarna beskriver hur upplevelser ombord på fartygen kan påverka deras karriärmål och har lett till att de omvärderar sina framtida val. För en del praktiker har hjälpt att bekräfta specifika intressen och andra har bidragit till att ändra sina framtida mål utifrån de nya erfarenheterna och kunskapen.

"Jag vet inte om jag vill jobba på kryssning längre. Jag gillar lastfartyg."

En del förstärkte redan ett befintligt karriärmål att arbeta på tankfartyg, medan andra genom praktik på fiskefartyg insåg att det var en bransch den inte ville återvända till. Majoriteten upplevde att praktiken bidrog till att förstärka och vidgade deras intressen inom fartygstyperna, främst märktes det på studenterna som genomförde praktik på fartyg de redan hade intresse för. Praktiken på fartyg det fanns intresse för bidrog till djupare förståelse om för- och nackdelar samt arbetet i sin helhet. En deltagare beskriver hur praktiken på ett tankfartyg gynnade intresset och vidgade möjligheten att byta karriär dit.

"Mina val har i början mest varit att se olika perspektiv, olika fartygstyper. Och då bortsåg jag från tank för jag trodde inte att det skulle vara något för mig. [. . .] Sen att jag insett att man blir nog rätt för bra sjöman så blir det nog tank."

Praktiken har stärkts positivt för majoriteten av deltagarna och gett större självförtroende och självinsikt i deras praktik och karriärval. De beskriver en tydligare bild på vad de vill arbeta med samt hur de kan nå dit. Samtidigt beskrivs att en tydlig begränsning studenterna upplever är att de känner sig låsta att ta sig till specifika branscher som kräver certifikat eller erfarenheter. Studenter som inte fått möjligheten att genomföra praktik på tankfartyg beskriver hur deras handlingshorisont begränsas av faktorer de inte kan påverka, vilket kan leda till konsekvenser för framtida karriärmöjligheter. En student förklarar hur bristen på tankdagarna kan hindra från att få certifikatet tankerman.

"Om du inte har tankdagarna så är det jättesvårt. Du kommer ju inte in utan dem."

Deltagarna från sjökaptens år tre har fem månader praktik framför sig och planeringen av denna period kan vara avgörande för studenternas framtida karriärmöjligheter. Utifrån tidigare erfarenheter, mål och kunskaper bör de göra nödvändiga och medvetna val för att kunna nå sitt mål. Många strävar efter att kombinera praktik som är nödvändiga för att uppnå särskilda certifikat samtidigt som de vill ha variation och utmaningar i arbetsuppgifterna.

"Så sitter man i rakt streck i tre timmar. Det fastnade inte jag så mycket för. Så det gör jag ju rätt mycket på sista praktiken nu, att jag vill inte vara på ett sådant typ av fartyg. Därför vill jag hellre bogsera båt eller något. Det har jag inte varit på än."

Studenterna kan dock styras av begränsningar vid val av fartyg i form av regelverk och konkurrens om attraktiva praktikplatser. Tidigare erfarenheter upplevs påverka praktikvalet i stort, där studenter ofta undviker de fartygstyper de anser vara monotona och de inte ser en framtida karriär inom.

Diskussion

Resultatdiskussion

Syftet med arbetet var att undersöka om studenter på Sjöfartshögskolan i Kalmar upplever att deras praktikfartyg påverkar framtida karriärmål sett ur deras uppfattade handlingshorisont.

Hur beskriver studenter själva den fartygsförlagda utbildningens betydelse för deras framtida karriärmål?

Hur upplever studenter att urvalsprocessen formar deras handlingshorisont i careership-teorins mening?

Resultatet visade att en stor del av studenter på Sjöfartshögskolan i Kalmar upplever att deras praktikfartyg påverkar framtida karriärmål. Resultatet indikerar att Hodkinson och Sparkes (1997) teori om vändpunkter är applicerbar för sjökaptensstudenter på Sjöfartshögskolan i Kalmar, där praktiken kan fungera som vändpunkter i studenternas karriärval. De flesta studenter gick ut på sina praktiker med förbestämda karriärmål, och majoriteten av dessa ändrade sina karriärmål som direkt följd av praktiken. Utfallet kan liknas med Hsu och Wang (2025), som i sin forskning påvisade att 90% av gymnasieeleverna ändrade sina karriärval efter praktiken. Även Bergholm och Olsson (2016) slutsats om att praktiken eventuellt kan fungera som vändpunkter kan liknas med resultatet. En skillnad är att Hsu och Wang (2025) och Bergholm och Olsson (2016) undersökte grundskole- och gymnasieelevers karriärval, medan denna studie fokuserade på sjökaptensstudenter som redan har fattat beslut om att verka inom en specifik bransch. I detta sammanhang kan karriärmålen snarare förstås som val mellan olika fartygstyper inom samma bransch.

Zhao (2023) kom fram till ett liknande resultat, som undersökte karriärval på grund av praktiken inom läkaryrket. Zhao (2023) tittade mer specifikt på yrkeskategorier inom läkaryrket, vilket kan jämföras som specialiseringar med olika fartygstyper inom sjöfartsbranschen. Zhao (2023) identifierade flera bidragande faktorer som påverkade förändringen av karriärval, en av faktorerna var oro för arbetsmarknaden. Denna faktor framträdde även i denna studie. Flera studenter upplever ha ändrat sina karriärmål från andra fartygstyper till tankfartyg. En av anledningarna anses vara att det är större chans att få jobb inom tankfartyg än andra fartygstyper. Zhao (2023) tar även upp relationer som en faktor, vilket kan identifieras i denna undersökning, där enkelheten att ta sig hem på exakta datum, vilket gör det enklare med livet hemma, anges som en anledning till ett speciellt karriärval. Denna faktor är även i likhet med Vecchio (2010), ekonomiska incitament spelar en central roll i karriärvalet att gå till sjöss, men att praktiken ofta nyanserar eller omprövar dessa mål i relation till livskvalitet. En skillnad är att Vecchio (2010) undersökte hur praktikplatserna påverkar studenternas val att stanna inom sjöfartsbranschen, medan denna studie undersökte hur praktiken påverkat val bland olika fartygstyper av studenter som vill stanna i branschen.

Även Cunningham et al. (2005) forskning, som visade på att praktiken kan påverka studenters vilja till specifika sektorer inom en bransch, kan styrkas med resultaten från denna studie. Cunningham et al. (2005) identifierade två negativa faktorer, att studenter upplever sig utnyttjade som billig arbetskraft och att de inte passar in, vilket i sin tur kan forma nya karriärval. De negativa faktorerna kan tolkas som vändpunkter för sjökaptensstudenter vid Sjöfartshögskolan i Kalmar. Praktikplatser på fartygstyper som studenterna från början inte eftersträvade att arbeta på kunde vara meningsfulla, eftersom det bidrog till att tydliggöra och förstärka studenternas karriärmål.

Ett flertal studenter i denna studie behöll sina ursprungliga karriärmål, men vidgade till flera fartygstyper. vilket stärker forskningen av Robinson et al. (2016), där studenters praktik ofta breddade deras specifika karriärmål till att bli mer öppna för flera delar av

branschen. Bland sjöfartsstudenterna i denna studie handlade det om studenter vars mål innan var kryssningsfartyg, fiskefartyg och yachts. Efter praktiken ville samma studenter till RoRo-, kryssnings- och expeditionsfartyg, utöver deras tidigare karriärmål.

En del studenter i denna studie upplevde att praktikerna förstärkte deras karriärval, vilket kan ses i enlighet med Porenus och Svensson (2006), som hittade ett tydligt mönster där brytpunkter bekräftar och förstärker karriärsbeslut. Även delar av forskningen från Dichter och Nikzad (2015) går att påvisas med resultatet från denna studie. De menar att eleverna använder praktiker som ett verktyg för att bekräfta eller avvisa framtida karriärer, vilket även stöds av Hsu och Wang (2025), som visar att en del studenter förstärker sina val om en specifik karriär under praktiken. En liknelse kan då göras med sjökaptensstudenter på Sjöfartshögskolan i Kalmar, då de använt praktikerna för att förstärka sina karriärmål.

En mindre del av studenterna i denna studie upplevde inte att praktikerna påverkade karriärmålen. Speciellt tydligt var det hos studenter som redan före FFU hade tydliga karriärmål, samt hos studenter som helt saknade karriärmål. FFU fungerade mer som en bekräftelse på befintliga mål, vilket stärker Bouhassira et al. (2025), som kom fram till att vid läkarstudenters subspecialiteter, har praktiken en begränsad betydelse. Dock var det endast enstaka sjökaptensstudenter i denna studie som inte har blivit påverkade.

Vidare visade resultatet i studien att mer än hälften som deltog i fokusgrupperna uppgav sig ha förebilder inom sjöfarten, och att det var förebilderna som till stor del påverkat deras karriärmål. Förebilders påverkan på karriärmål är något som stöds i Lent et al. (2002), där det anses vara en del av modellinläring. Ronnie et al. (2024) stärker denna koppling ytterligare genom att även påpeka på familjemedlemmar som förebilder. Detta kan även urskiljas i denna studie, där sjökaptensstudenter med familjebakgrund inom sjöfarten upplever att detta har påverkat deras karriärmål.

Resultaten från fokusgrupperna angående urvalsprocessen förklarar att de upplever bristande information från Sjöfartshögskolan och SUI om fartygstyper och deras framtida karriärmöjligheter. Bristande information försvårar valet av praktik för studenterna och ger osäkerhet samtidigt som de begränsar valmöjligheterna. FFU har stärkt studenterna och gett bättre perspektiv på framtida karriärmål, samtidigt som det finns en tydlig upplevelse att vara låst till särskilda branscher. En stor del av studenterna beskriver att om man inte har tankerman certifikat blir man låst till att inte jobba på tankfartyg. Detta visar hur karriärval formas av tillgängliga fartyg än vad som annars skulle kunna vara optimalt för individen. Detta stärker Cunningham et al.s (2005) teori om att negativa praktikupplevelser kan leda till nya perspektiv och därigenom bidra till en omvärdering av karriärmål eller specialisering.

Majoriteten sa att de som blev tilldelade oönskade praktikfartyg upplevdes som en begränsning men trots detta fungerade praktiken som en vändpunkt för studenternas karriärmål. Med den oönskade praktiken fick studenterna nya perspektiv, nya kunskaper och insikter om fler fartygstyper som bidrog till omvärdering av deras framtida karriär. Deltagarna beskriver att karriärval inte är fast utan formas efter nya erfarenheter, kunskaper, insikter och händelser som kan förändra framtida möjligheter för individen. Även Bergholm och Olsson (2016) uppmärksammade att praktik på okända eller oönskade praktikplatser kan bidra till att studenten breddar handlingshorisonten vilket majoriteten av studenterna upplevde.

Studenterna i denna studie påstår att deras upplevelse av handlingsutrymmet anses vara begränsade sett till tillgängliga praktikplatser. Dock visar resultatet att utbudet är oförändrat men studenterna upplever att senare praktikperioder ger fler möjligheter. Detta kan vara resultatet av fler kontakter, ökad information och mer förståelse som bidrar och breddar handlingshorisonten. Detta beskriver Bonsér och Flodell (2024) om hur handlingsutrymmet kan påverka studenterna. Gylling och Söderstam (2011) stärker detta med sitt resultat av att det inte är den tidigare praktiken som styr karriärvalet, utan att det

är en senare praktik när studenten har mer erfarenhet och förståelse för yrket. Med kunskaper, information och karriärmål gör eleverna strategiska och eftertänkta praktikval för att binda samman karriärmål innan studietiden tar slut och de börjar jobba på riktigt.

Slutsats

Avslutningsvis påvisar studien att det finns tendenser som visar att FFU upplevs ha en betydelse för sjökaptensstudenter vid Sjöfartshögskolan i Kalmars framtida karriärmål. Majoriteten av deltagarna beskriver sina praktiker som vändpunkter i deras karriärval. Studien visar även på att det finns ett antal studenter, vars karriärmål inte påverkats av FFU, speciellt tydligt var det hos studenter som före praktiken saknar tydliga karriärmål. Fortsatt visar studien, som ett sekundärt resultat, att studenter upplever bristande information inför sina praktikval, vilket skapar osäkerhet och upplevda begränsningar i karriärmöjligheter och på så vis begränsas deras handlingshorisont i careership-teorins mening.

Metoddiskussion

I denna studie har en kvalitativ metod använts, i form av två fokusgrupper, sammansatta av sjökaptensstudenter på Sjöfartshögskolan i Kalmar. Anledningen till fokusgrupper som datainsamlingsmetod var för att skapa diskussion bland studenterna, och på så vis få ut mer värdefull data om praktikens påverkan på karriärmål. Att genomföra fokusgrupper bidrog till tidseffektivitet på transkribering, analysering och sammanställning samtidigt som det ökade tryggheten hos deltagarna med deltagare från samma klass (Denscombe, 2018). Fokusgrupperna var semistrukturerade vilket innebar att moderatorn hade nyckelfrågor enligt intervjuguiden men kunde gå utanför om en relevant diskussion kom upp. Moderatorn kunde ställa följdfrågor samt delvis styra diskussionen.

Ett semistrukturerat upplägg var ett lämpligt alternativ för denna studie eftersom deltagarna fick styra en del och tala fritt. Detta bidrog till att aspekter och resultat som inte framkommit i en strukturerad metod kunnat identifieras och diskuteras. En risk med att ha

för få fokusgrupper är att det kan bli svårt att se mönster och tendenser (Wibeck, 2010). Medan för många fokusgrupper kan ses som onödigt. Enligt Wibeck (2010) uppnås då ofta *teoretisk mättnad*, vilket är när varje fokusgrupp bidrar med mindre och mindre ny information.

Ett alternativ för att få ett större underlag till studien hade varit att kombinera kvalitativ metod med kvantitativ metod för att få en större översikt (Patel & Davidson, 2019; Denscombe, 2018). En kvantitativ metod för detta arbete hade fungerat bra i form av en enkät, som på så vis skulle kunna skickas ut till en stor mängd elever. Den kvantitativa enkäten skulle då kunnat ha fungerat som grundunderlag, där de kvalitativa intervjuerna istället används för att besvara vad datan i enkäterna beskriver. Genom enkäter skulle även möjligheten att inkludera Chalmers Sjöfartshögskola, vilket vidare skulle vidga undersökningens perspektiv. På grund av risken för låg svarsfrekvens vid kvantitativ studie i samråd med en tidsbegränsning för arbetet, var det inte aktuellt för denna studie.

Denna studie bestod av två fokusgrupper, en bestående av sjökaptensstudenter från klassen K3 och den andra av klassen K4. Resultaten från fokusgruppen, bestående av K3, baseras på deras nuvarande erfarenhet, och eftersom dessa studenter har fem månader återstående praktik, finns det en möjlighet att deras karriärmål ändras. Även de deltagare som uppgivit att de inte har blivit påverkade av praktiken, kan komma att bli påverkade under deras slutgiltiga praktikperiod.

Resultaten från de två fokusgrupperna visade liknande resultat, vilket ledde till att bedömningen att inte presentera resultaten separat utifrån fokusgrupperna i resultatdelen. En sammanställning av resultat från fokusgrupperna finns i bilaga 3.

Deltagarna till fokusgrupperna valdes ut genom ett strategiskt urval, för att undvika interpersonella faktorer (Wibeck, 2010). Genom ett strategiskt urval, skapades förutsättningar för en mer neutral diskussion, med strävan att motverka personliga

relationernas effekt på frågornas svar. Det går dock inte att undvika att deltagarna har personliga relationer till varandra, då de studerar i samma klass. Dessa relationer bedömdes dock som en positiv faktor, då deltagarna redan från början var mycket öppna och frispråkiga med varandra.

Det fanns även en risk att gruppdeltagarna velat förbli en grupp, och därmed inte vågat uttrycka sina personliga åsikter (Wibeck, 2010). När personer inte vågar stå ut kan det skapas gruppkonsensus, vilket kan skapa ett missvisande resultat. Under intervjuerna uppfattades det ett flertal gånger konsensus, men bedömningen gjordes att det var på grund av att deltagarna faktiskt tyckte lika i de frågorna, då deltagarna vid andra tillfällen inte avvek från sina personliga åsikter.

För att få ytterligare perspektiv på hur FFU eventuellt fungerar som vändpunkt i studenters karriärmål, hade det varit av intresse att även utföra gruppintervjuer med studenter från Chalmers sjöfartshögskola. Detta skulle bidragit till att spegla hur sjökaptensstudenter i hela Sveriges påverkas, även möjligheten att identifiera eventuella skillnader mellan urvalsprocessen på Chalmers sjöfartshögskola och dess påverkan jämfört med på Sjöfartshögskolan.

Careership-teorin används i denna studie, men begränsas till handlingshorisont och vändpunkter. Dessa begrepp och teorier har använts som analytiska verktyg för att tolka och analysera studenternas upplevelser av valmöjligheter och karriärval. I analysen beskrivs studenternas upplevelser och begränsningar i praktikvalet tolkas som deras handlingshorisont efter careership-teorin. De praktikperioder studenterna upplevde har haft stor påverkan på deras karriärer, tolkas som vändpunkter i careership-teorins mening. careership-teorin valdes då den väl beskriver kopplingen mellan erfarenhet och karriär, och vad i erfarenheten som kan påverka karriärval. Teorin är även väl etablerad och används inom många liknande studier i andra branscher.

I en studie där forskarna själva är en del av målgruppen, uppstår en risk för parthet. Då forskarna både utformar studien, samlar in data och tolkar resultatet, kan värderingar, förståelse och erfarenheter påverka forskningsprocessen. För att motverka parthet har studien genomförts och utformats för att förebygga att personliga åsikter påverkat studiens resultat. När datan sammanställdes eftersträvades att belysa alla perspektiv, för att ge en helhetsbild av urvalsgruppens upplevda påverkan.

Förslag på framtida forskning

Denna studie har fokuserat på att ta reda på hur sjökaptensstudenter upplever att FFU praktiken har påverkat deras karriärmål, sett till fartygstyper, samt hur urvalsprocessen påverkat praktiken och då i följd även deras karriärmål. Något som framkom under studiens gång var att en majoritet av studenter hade förebilder, vilka påverkade deras karriärmål. Det hade varit intressant att utföra en studie där enbart förebildernas påverkan på karriärmålen studerades.

För framtida forskning hade det varit intressant att komplettera denna studie med kvantitativ data genom en enkätundersökning för att stärka fokusgruppernas påståenden. En sammanställning av kvalitativa och kvantitativa metoder är något som Patel och Davidson (2019) lyfter fram som en metod för att bidra till ett mer representativt resultat jämfört med att enbart använda kvalitativa studier.

Denna studie har endast fokuserat på sjökaptensstudenter vid Sjöfartshögskolan i Kalmar. Det vore intressant att även undersöka hur sjökaptensstudenterna vid Chalmers Sjöfartshögskola upplever praktikens påverkan, och på så vis möjligen identifiera eventuella skillnader mellan praktikupplägg och hur det påverkar studenterna annorlunda. Ett annat förslag vore att även inkludera studenter vid sjöingenjörsprogrammet, för att jämföra huruvida deras upplevelse skiljer sig mot studenter på sjökaptensprogrammet.

Referenser

Ahmed, S. K., Mohammed, R. A., Nashwan, A. J., Ibrahim, R. H., Abdalla, A. Q., Ameen, B. M. M., & Khidhir, R. M. (2025). Using Thematic Analysis in Qualitative Research. *Journal of Medicine, Surgery, and Public Health*, 6(6), 100198. ScienceDirect. <https://doi.org/10.1016/j.glmedi.2025.100198>

Alderfalk, O., & Fjällskog, E. (2024). *Studenternas syn på praktikens kvalitet : En kvalitativ studie om hur fartygstyperna påverkar kvaliteten på den fartygsförlagda utbildningen*. DIVA. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1858768>

Bacasdoon, J., Bas, P. C., DE GUZMAN, R. M., & LACANILAO, A. K. (2024). *Work and rest hours of deck cadets vis-à-vis their productivity onboard training ship in a structured onboard training program*. <https://doi.org/10.5821/mt.13186>

Bergholm, C., & Olsson, J. (2016). *Arbetslivserfarenhetens påverkan på framtida studie- och yrkesval*. DIVA. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1493263>

Bibik, M., Milton, F., Månsson, C., & Svensson, L. (2003, February 4). *Kvalitet i kvalitativa undersökningar*. Lub.lu.se. <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/1344970>

Bilevicius, M. (2021). *Val angående fartygsförlagd utbildning: En studie om hur sjöbefälsstudenter upplever valen av praktikplatser och hur de har påverkat deras utbildning*. DIVA. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1557714>

Bonsér, E., & Flodell, J. (2024). *KARRIÄRTEORIER – FRÅN TEORI TILL PRAKTIK: Studie- och yrkesvägledares kompetens och tillämpning av karriärteorier i yrkeslivet*. DIVA. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1874398>

Bouhassira, D. C., Zhang, C., Biddick, N., Freed, J. A., DeMelo, N., Mukamal, K. J., & Smith, C. C. (2025). Untangling pre-residency and residency determinants of career choice among internal medicine residents: an observational study. *BMC Medical Education*, 25(1). <https://doi.org/10.1186/s12909-025-08240-1>

Chalmers Sjöfartshögskola. (u.å.). *Sjökapten, sjökaptensexamen*. Chalmers.se. <https://www.chalmers.se/utbildning/hitta-program/sjokapten-sjokaptensexamen/> (Hämtad 17-12-2025)

Cunningham, G. B., Sagas, M., Dixon, M., Kent, A., & Turner, B. A. (2005). Anticipated Career Satisfaction, Affective Occupational Commitment, and Intentions to Enter the Sport Management Profession. *Journal of Sport Management*, 19(1), 43–57. <https://doi.org/10.1123/jsm.19.1.43>

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken*. Studentlitteratur.

Dichter, H.C., & Nikzad, A.H. (2015). ”Genom prao har jag lärt mig mycket om arbetslivet” - Ungdomars praktiska arbetslivsorientering och gymnasieval [Malmö högskola/Lärande och samhälle]. In *DIVA*. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-28877>

Gylling, J., & Söderstam, J. (2011). Praons betydelse för lärarstudenters studie- och yrkesval [Malmö högskola/Läraryrket]. In *DIVA*. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-35427>

Hsu, P.-L., & Wang, X. (2025). The Role of Science Internships in Shaping High School Students' Career Choices. *Journal of Experiential Education*. <https://doi.org/10.1177/10538259251325140> (Hämtad 15-01-2026)

Hodkinson, P., & Sparkes, A. C. (1997). Careership: a sociological theory of career decision making. *British Journal of Sociology of Education*, 18(1), 29–44.
<https://doi.org/10.1080/0142569970180102>

International Maritime Organization. (2010). *International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW)*.

Lent, R. W., Gail Hackett, G., & Brown, S. D. (2002). *Social cognitive career theory. Career Choice and Development*. 4, 255–311.

Linnéuniversitet. (u.å.). *Lnu.se*. Sjökapten.

https://lnu.se/program/sjokaptensprogrammet-180-hogskolepoang-varvat-med-fristaende-kurser-for-fartygsforlagd-utbildning-75-hogskolepoang/kalmar-ht/?gad_source=1&gad_campaignid=9896702790&gbraid=0AAAAADDdSlxJWQjd_daKjqz_Hk3yrfx7d&gclid=Cj0KCQjw097CBhDIARIsAJ3-nxepCE6DYIhs3WftgmhcvRV7kFvjpl22EF1-8K322CBhbTwW6gvfrmYaAs0MEALw_wcB (Hämtad 18-12-2025)

Patel, R., & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder : att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (5 uppl.). Studentlitteratur.

Porenus, E., & Svensson, B.-M. (2006). *Brytpunkter i karriären Turning Points in occupational career* [Examensarbete].

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1492160/FULLTEXT01.pdf>

Robinson, R. N. S., Ruhanen, L., & Breakey, N. M. (2016). Tourism and hospitality internships: influences on student career aspirations. *Current Issues in Tourism*, 19(6), 513–527. <https://doi.org/10.1080/13683500.2015.1020772>

Ronnie, S., Santos, I., Santos, R., & Magalhaes, C. (2024). Diversity in Software Engineering Education: Exploring Motivations, Influences, and Role Models Among Undergraduate Students. *ArXiv.org*. <https://arxiv.org/abs/2412.12378>

Satsa på sjöfart. (u.å) *Karriärvägar*. Satsapasjofart.se <https://satsapasjofart.se/karriarvagar/>

Sjöfartens utbildningsinstitut. (u.å.). *Ansökan - Sjöfartens Utbildnings Institut*. Sjofart.org. <https://www.sjofart.org/studerande/ansoekan/> (Hämtad 13-12-2025)

Sjömannen. (2021) *Fler praktikplatser vore bra*. 2021. <https://sjomannen.se/reportage/fler-praktikplatser-vore-bra/>

Transportföretagen. (2025). *Tempen på sjöfartsbranschen Riksrapport 2025*. <https://www.transportforetagen.se/globalassets/rapporter/kompetensforsorjning/2025/tempen-pa-sjofartsbranschen-2025.pdf> (Hämtad 24-01-2026)

Transportstyrelsen. (u.å.a). *Fartygsbefäl klass V - Transportstyrelsen*. Transportstyrelsen.se. <https://www.transportstyrelsen.se/sv/sjofart/ombordanstallda/sjoman/behorighet/behorighetsguiden/fartygsbefal/fartygsbefal-klass-v/> (Hämtad 22-12-2025).

Transportstyrelsen. (u.å.b). *Oljelasthantering - Transportstyrelsen*. Transportstyrelsen.se. <https://www.transportstyrelsen.se/sv/sjofart/ombordanstallda/sjoman/behorighet/behorighetsguiden/specialbehorighet/oljelasthantering/> (Hämtad 22-12-2025).

UN Trade & Development (2025) *Shipping data: UNCTAD releases new seaborne trade statistics*. Unctad.org <https://unctad.org/news/shipping-data-unctad-releases-new-seaborne-trade-statistics#:~:text=Maritime%20transport%20is%20the%20backbone,economic%20growth%20and%20job%20creation.> (Hämtad 20-02-2026)

Vecchio, P. G. (2024). *Shipping Out: A Qualitative Study of Cadet At-Sea Experiences and Students' Career Decisions at U.S. Maritime Academies* [Dissertations & Theses].

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper : om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod* (2 uppl.). Studentlitteratur.

Zhao, Y., Mbuthia, D., Blacklock, C., Gathara, D., Nicodemo, C., Molyneux, S., & English, M. (2023). *How do foundation year and internship experience shape doctors' career intentions and decisions? A meta-ethnography*. *45*(1), 97–110.
<https://doi.org/10.1080/0142159x.2022.2106839>

Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Öppningsfråga (individuellt)

- Vad har ni för erfarenheter sett till fartygstyper och vilka fartygstyper har ni utfört majoriteten av er praktik på?

Introduktionsfrågor (gruppfrågor)

- Vad ser ni för fördelar och nackdelar med fartygstyperna ni gjort praktik på?
Skillnader mellan fartygstyper
- Upplever ni att ni fått olika kompetenser beroende på vilka fartygstyper ni praktiserat på?
Kan det bero på arbetsuppgifterna, eller fartygsspecifika arbeten?

Övergångsfrågor (gruppfrågor)

- Hur upplevde ni informationen från SUI och skolan inför praktiken om olika fartygstyper och framtida karriärval?
Hade ni önskat annan eller mer info gällande praktikvalet?
- Innan första praktiken, vad hade ni för karriärmål sett till fartygstyper?
Vad baserade ni karriärmålen på?

K3 endast

- Hur tänker ni lägga upp er kommande praktik?
Har tidigare praktik påverkat hur ni planerar sista praktiken?
Har era karriärmål påverkat beslutet?

Nyckelfrågor (gruppfrågor)

- Om era karriärmål har förändrats efter praktikerna, vad har ändrats och varför?
Karriärmål sett till olika fartygstyper/vändpunkt
- Hur har ni tänkt vid val av praktik?
Framtida karriär/Viss erfarenhet
- Upplever ni att er praktik påverkar er framtida karriär? På vilket sätt?
Vändpunkt/Framtida karriär/Viss erfarenhet
- Har någon av era praktiker förstärkt eller försvagat er vilja att arbeta på en viss fartygstyp?
- Hur upplever ni valfriheten bland fartygstyper att göra er praktik på?
Kände ni er begränsade av urvalet eller urvalsprocessen?
Upplever ni att urvalsprocessen har tillåtit er att få de fartygstyper ni önskat?
- Vilka typer av framtida arbeten ser ni som realistiska idag?
Finns det fartygstyper eller karriärvägar ni inte övervägt? Varför inte?
- Har din bild av vad som är möjligt karriärmässigt förändrats efter praktiken?
- Finns det något ni upplever att "andra" kan göra, men inte ni? Vad beror det på?

Avslutande fråga (gruppfråga)

- Är det något ni önskar att tillägga som vi missat?

Bilaga 2

K3:

Välkommen till Albin och Alfreds fokusgrupp!

Vi kommer genomföra fokusgrupper med deltagare från samma klass till vårt självständiga arbete. Det självständiga arbetet kommer handla om nautiker, praktik och karriärval. Anledningen till att vi endast ger er tre ord om det självständiga arbetet är för att ni ska komma oförberedda och ge era första tankar angående de frågor vi kommer ställa under fokusgruppen.

Fokusgrupper är ett sätt att intervjua flera deltagare på ett intervjutillfälle. Ni kommer få några frågor på plats av en moderator som ni ska diskutera med varandra fritt. Det som är bra för er med fokusgrupp är att om någon börjar tala så kan ni minnas något relevant till frågan som ni gärna får dela med er med om. Diskussionen kan bidra till djupare förståelse för frågorna.

De etiska aspekterna kommer Albin och Alfred gå igenom på plats för att få bekräftelse på att ni mottagit samt svara på eventuella frågor som kommer upp.

På plats kommer vi använda 2 enheter att spela in er viktiga information för att sedan kunna bearbeta datan.

Inga förberedelser eller förkunskaper krävs av er inför fokusgruppen. Detta kommer leda till att ni kommer ge era direkta och genuina svar till frågorna. På detta sätt kommer ni att reflektera över era egna svar samt vad andra deltagare delar med sig av. Det finns inga rätt eller fel svar utan vi vill ta del om just dina erfarenheter, händelser och perspektiv.

På plats kommer vi bjuda på frukost i form av fralla och kaffe från ett lokalt café som ett tack för att ni deltar.

Skicka gärna ett mail som bekräftelse på att ni kommer så vi vet hur många vi kan förvänta oss.

Plats: MA222

Datum: Fredagen den 30/1-2026

Tid: 08:15

Varmt välkomna!

Albin Johansson K4

Alfred Nilsson K4

K4:

Välkommen till Albin och Alfreds fokusgrupp!

Vi kommer genomföra fokusgrupper med deltagare från samma klass till vårt självständiga arbete. Det självständiga arbetet kommer handla om nautiker, praktik och karriärval. Anledningen till att vi endast ger er tre ord om det självständiga arbetet är för att ni ska komma oförberedda och ge era första tankar angående de frågor vi kommer ställa under fokusgruppen.

Fokusgrupper är ett sätt att intervjua flera deltagare på ett intervjutillfälle. Ni kommer få några frågor på plats av en moderator som ni ska diskutera med varandra fritt. Det som är bra för er med fokusgrupp är att om någon börjar tala så kan ni minnas något relevant till frågan som ni gärna får dela med er med om. Diskussionen kan bidra till djupare förståelse för frågorna.

De etiska aspekterna kommer Albin och Alfred gå igenom på plats för att få bekräftelse på att ni mottagit samt svara på eventuella frågor som kommer upp.

På plats kommer vi använda 2 enheter att spela in er viktiga information för att sedan kunna bearbeta datan.

Inga förberedelser eller förkunskaper krävs av er inför fokusgruppen. Detta kommer leda till att ni kommer ge era direkta och genuina svar till frågorna. På detta sätt kommer ni att reflektera över era egna svar samt vad andra deltagare delar med sig av. Det finns inga rätt eller fel svar utan vi vill ta del om just dina erfarenheter, händelser och perspektiv.

På plats kommer vi bjuda på fika i form av 4 sorters kakor samt kaffe från ett lokalt café som ett tack för att ni deltar.

Skicka gärna ett mail som bekräftelse på att ni kommer så vi vet hur många vi kan förvänta oss.

Plats: MA222

Datum: Onsdagen den 28/1-2026

Tid: 15:00

Varmt välkomna!

Albin Johansson K4

Alfred Nilsson K4

Bilaga 3

Fokusgrupp K3

Deltagare	Mål innan praktiken	Praktik	Mål efter praktiken
1	Ingen plan	RoRo Ingen påverkan	Vet inte
2	Fiskefartyg Vill tillbaka till Australien och arbeta som styrman	Expeditionsfartyg/Isbrytare Vändpunkt	Expeditionsfartyg/eller helt nytt Vidgad handlingshorisont efter praktiken
3	Ingen plan	Tankfartyg Vändpunkt	Tankfartyg Där det finns jobb och pengar
4	Kryssningsfartyg Tycker om kryssningsfartyg	RoPax/Kryssning Förstärkte	Kryssning
5	Ingen plan Dock intresserad av olja	Ropax/Tankfartyg Vändpunkt	Inga färjor Tanken förstärkte, men absolut inga färjor. Planerar sista praktiken på tank
6	Tankfartyg Pappa som är befälhavare på tankfartyg	RoRo/Tankfartyg Förstärkte	Tankfartyg

Fokusgrupp K4

Deltagare	Mål innan praktiken	Praktik	Mål efter praktiken
1	Kryssning Onlineprofil var en förebild	RoRo/Tank Vändpunkt	RoRo Arbetsmiljö, långa törnar, se världen, liten besättning
2	Yacht/Kryssning "Coolt"	Tank/RoPax/Expedition Vändpunkt	Expedition främst/Kryssning Blev utöver kryssning intresserad av expedition
3	Forskningsfartyg Studerat marinbiologi	RoPax/Fiskefartyg/Tug Fiskefartyg=vändpunkt, aldrig mer fiske	Forskningsfartyg Praktiken har förstärkt hens mål
4	Passagerarfartyg Arbetat inom intendenturen på färjor innan	RoPax/kryssningsfartyg/Tank Sista praktiken var på tank, blev en vändpunkt	Tankfartyg "Blir mer kompetent som sjöman på tank"
5	Tankfartyg Pengar, törnarna, gillar inte monotona arbeten	RoRo/Tankfartyg Förstärkte	Tankfartyg